

Vergaderjaar 2019–2020

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 2862

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 april 2020

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij vier fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC).

Fiche: Commissiemededeling over een nieuwe industriestrategie voor Europa

Fiche: Mededeling over de Europese mkb-strategie (Kamerstuk 22 112, nr. 2863)

Fiche: Mededeling lange-termijnactieplan betere implementatie en handhaving interne-marktregel (Kamerstuk 22 112, nr. 2864)

Fiche: Mededeling – nieuw actieplan circulaire economie (Kamerstuk 22 112, nr. 2865)

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

Fiche: Commissiededeling over een nieuwe industriestrategie voor Europa

1. Algemene gegevens

- a) *Titel voorstel*
Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Een nieuwe industriestrategie voor Europa
- b) *Datum ontvangst Commissiedocument*
10 maart 2020
- c) *Nr. Commissiedocument*
COM(2020) 102 final
- d) *EUR-Lex*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&qid=1584956997325&from=EN>
- e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie Raad voor Regelgevings-toetsing*
Niet opgesteld.
- f) *Behandelingstraject Raad*
Raad voor Concurrentievermogen
- g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

2. Essentie voorstel

Met deze mededeling presenteert de Commissie een overkoepelende industriestrategie die de Europese industrie moet helpen het voortouw te nemen in de dubbele transitie naar een duurzame en digitale economie. De strategie beoogt tegelijkertijd de concurrentiekracht van de Europese industrie te versterken en de strategische autonomie van de Europese Unie te borgen.

Deze strategie is onderdeel van een breder pakket Commissievoorstellen voor de interne markt, mkb en circulaire economie. De mededeling integreert diverse beleidsvelden om te komen tot één strategie voor de Europese industrie. De strategie richt zich op het borgen en creëren van de juiste randvoorwaarden voor ondernemers, zodat deze ook binnen en buiten de EU kunnen floreren. Op internationaal vlak moet de EU moet hierbij uit blijven gaan van haar eigen krachten, de waarden van de sociale markteconomie en de Europese pijler van sociale rechten. De EU moet zich blijven inzetten voor een gelijk speelveld door onder andere het huidige internationale handelssysteem te versterken en beter gebruik te maken van het economische gewicht van de interne markt. Op internationaal vlak stelt de industriestrategie dat de EU niet moet meegaan met derde landen in protectionistisch beleid. Tegelijkertijd zal de EU haar strategische autonomie moeten versterken door op kritieke terreinen haar afhankelijkheden te verminderen. Tot slot, om wereldwijd competitief te zijn is ook concurrentie op de interne markt nodig.

Om de concurrentiekracht te versterken legt de industriestrategie de verbinding met de Green Deal, de data- en de digitaliseringsstrategie¹. De Green Deal, de strategie om de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire Unie te verwezenlijken, is door de Commissie benoemd tot de groeistrategie van de EU en de industrie zal een cruciale bijdrage moeten leveren om deze tot een succes te maken. De digitale transitie zal tevens veel veranderen voor de industrie, het midden- en kleinbedrijf (mkb),

¹ Zie BNC-fiches.

arbeidsmarkt en de maatschappij. Beide transitieën zijn een kans voor de industrie. In de industriestrategie beschrijft de Commissie onder andere dat er gezorgd moet worden voor beleidszekerheid en gewerkt moet worden aan een diepere digitale interne markt. Hiervoor zijn een innovatiementaliteit, een gekwalificeerde beroepsbevolking en gezamenlijke investeringen nodig. De Commissie kondigt hiertoe verschillende initiatieven aan.

De Commissie zal deze plannen vormgeven in samenspraak met de lidstaten, industrie en alle andere belanghebbenden. De Commissie wil daarbij voortborduren op de plannen uit onder andere de Industry 2030 High Level Roundtable en het Strategic Forum for Important Projects of Common European Interest (SF IPCEI) en zich naast generiek beleid richten op het ondersteunen van industriële ecosystemen. Concreet stelt de Commissie industriële allianties voor rondom schone waterstof, koolstofarme industrieën, *clouds* en platforms voor de industrie, en grondstoffen.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het kabinet heeft de afgelopen jaren² het belang van een eenduidige strategie voor het versterken van de concurrentiekracht van de EU voor de lange termijn benadrukt. Maatschappelijke uitdagingen, klimaatverandering en toenemende internationale concurrentie gepaard met geopolitieke spanningen vragen om een duidelijke visie op hoe de Unie haar toekomstige verdienvermogen denkt te realiseren en hoe de welvaart en het welzijn binnen de Unie verder verbeterd kunnen worden.

Het kabinet stelt dat eerst juiste randvoorwaarden voor duurzame groei moeten worden ontwikkeld. Hierbij gaat het o.a. om het versterken van de interne markt, verbeteren van de (digitale) infrastructuur, vaardigheden, verminderen van regeldruk, het beschermen van intellectueel eigendom, zorgen voor goede toegang tot financiering, stimuleren van innovatie, marktcreatie voor schone technologieën en sterke en onafhankelijke mededingingskaders.

De maatschappelijke uitdagingen bieden ook kansen voor het bedrijfsleven en het verdienvermogen van Nederland. Hiervoor is het van belang dat overheden richting en zekerheid geven. Het doel van een klimaatneutrale Unie in 2050 en het nationaal Klimaatakkoord, waarin duidelijke afspraken samen met de industrie zijn gemaakt, scheppen heldere kaders. Ten aanzien van digitalisering zijn de Nederlandse beleidskaders opgenomen in de Nederlandse Digitaliseringsstrategie.³ Om deze reden heeft het kabinet nationaal reeds een missiegedreven innovatie- en industriebeleid waarin economische kansen van grote maatschappelijke uitdagingen en het realiseren van een vooraanstaande positie op sleuteltechnologieën centraal staan.

Het kabinet draagt uit dat het Europees industriebeleid moet bijdragen aan een gelijk speelveld voor Europese bedrijven op de Europese en wereldmarkt, met speciale aandacht voor de positie van het innovatieve mkb

² Kamerbrieven Europese concurrentiekracht Kamerstukken 30 821 en 21 501-20, nr. 73; LPF-instrument Kamerstuk 21 501-30, nr. 470; Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid, Kamerstukken 33 009 en 32 637, nr. 70.

³ Kamerstuk 26 643, nr. 623.

Het kabinet is van mening dat de EU gezamenlijk meer kan bereiken dan de lidstaten afzonderlijk. Tezamen vormen de EU-lidstaten een grote thuismarkt waar ondernemers kunnen groeien en waar standaarden gezet kunnen worden. Alleen samen kunnen lidstaten wereldwijd standaarden (met betrekking tot klimaat, circulariteit, digitaal, mensenrechtelijke en andere) beïnvloeden en oneerlijke concurrentie op het mondiale speelveld tegengaan.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Algemeen

Deze strategie is voorafgaand aan de Coronacrisis gepresenteerd. De eerste signalen wijzen erop dat deze crisis ook een impact heeft op de industrie. Versterking van de concurrentiekracht van de industrie kan bijdragen aan economisch herstel. Het kabinet zal bij de beoordeling van verder uitgewerkte voorstellen van de Commissie uitgaan van de actuele stand van zaken.

Het kabinet steunt de integrale benadering van de industriestrategie en de inzet op het maken van een transitie naar een digitale, klimaatneutrale en circulaire economie. Op hoofdlijnen is de industriestrategie in lijn met de kabinetsinzet. Het kabinet is positief dat er verbanden worden gelegd met de transities in de Green Deal en de Digitale Toekomst van Europa, en met strategieën voor de interne markt, het mkb, data, het actieplan circulaire economie en de Europese pijler voor sociale rechten. Vanwege de impact op de industrie, economie en de maatschappij, is het van belang dat de industriestrategie uitgewerkt wordt in samenwerking met publieke en private belanghebbenden.

Het is positief dat de Commissie het versterken van de (digitale) interne markt, het intellectueel eigendom actieplan, het belang van data, verduurzaming van de industrie en waterstof hoog op de prioriteitenlijst heeft staan. Daarnaast is de gekozen balans tussen een open economie en het beschermen van economische en maatschappelijke belangen in lijn met de kabinetsinzet.

Een meer missiegedreven aanpak met meer concrete doelen naast het behalen van klimaatneutraliteit en circulariteit in 2050 zou de industriestrategie nog sterker maken. Aanscherping van het Europees emissiehandelssysteem (ETS, ontbreekt in de strategie. Ook is de gelegde link tussen de industrie-, de mkb-, de digitale ende datastrategie te beperkt. Hierbij moet aandacht zijn voor het waarborgen van cybersecurity en privacy. Tevens moet er aandacht zijn voor het belang van Europese samenwerking op het gebied van digitalisering, data en AI, die goed zijn geborgd in de drie mededelingen en het witboek dat de Commissie heeft uitgebracht, en de meerwaarde hiervan voor onder meer energie-, veiligheids- en kennissector. Dit geldt ook voor de zorg, bijvoorbeeld bij bestrijding van infectieziekten als COVID-19 en optimaliseren van behandelingen die gebruik maken van AI. Verzamelen en delen van gegevens over de werkzaamheid van farmaceutische producten zal een positieve impuls geven aan effectiviteit binnen de sector.

Hieronder volgt een appreciatie van verschillende in de strategie voorgestelde initiatieven.

Meer zekerheid voor de industrie: een verdergaande en meer digitale interne markt

Het kabinet verwelkomt het lange-termijnactieplan handhaving Interne markt en het rapport Belemmeringen op de interne markt die moeten helpen de interne markt verder te versterken, net als de gelijktijdig

gepubliceerde mkb-strategie en het digitale pakket dat de Commissie op 19 februari jl. heeft gepresenteerd. Een appreciatie van deze initiatieven vindt u in de desbetreffende BNC-fiches en de aankomende Kamerbrief over het rapport.

Het kabinet steunt de Commissie in de stelling dat de interne markt de springplank is voor Europese bedrijven om internationaal concurrerend te zijn. Door de gemeenschappelijke regelgeving en schaal die de interne markt biedt is deze de motor van ons concurrentievermogen. Belangrijke belemmeringen bevinden zich op het digitale terrein van de interne markt. Het kabinet steunt de Commissie ook in de opvolging van de richtlijn elektronische handel met de Digital Services Act. Het kabinet wil dat de nieuwe wet de richtlijn elektronisch handel vervangt en hiermee de regelgeving in lijn brengt met de nieuwe realiteit rond digitale dienstverlening.

Belangrijk voor het goed functioneren van de interne markt zijn de mededingings- en staatssteunkaders. Het kabinet staat positief kritisch tegenover de plannen van de Commissie om het EU-mededingingskader te herzien. Het kabinet is van mening dat het EU-mededingingskader gemoderniseerd moet worden om aan de eisen van het digitale tijdperk te voldoen⁴ om zo marktverstoringen op de interne markt aan te kunnen pakken⁵. Het kabinet is geen voorstander van een algemene versoepeling van de mededingingsregels, in het bijzonder op het gebied van het concentratietoezicht. Stevig en politiek onafhankelijk mededingingstoezicht is naar de mening van het kabinet cruciaal is om te bewaken dat afnemers niet geconfronteerd worden met te hoge prijzen, afnemende kwaliteit en een gemis aan innovatie als gevolg van een gebrek aan concurrentie.⁶

Daarnaast dient het EU-staatssteunkader (met name het Milieu- en Energiesteunkader 2014–2020) in lijn gebracht te worden met de doelstellingen in de Green Deal. Het kabinet zal zich actief inzetten voor nieuwe EU staatssteunkaders die de overgang naar een klimaatneutrale en circulaire economie mogelijk maken met behoud van eerlijke concurrentie.⁷ Hierbij is het van belang dat de staatssteun noodzakelijk en proportioneel is. Aanpassing van de staatssteunregels mag niet leiden tot een ongelijk speelveld tussen de lidstaten.

De EU wil internationaal standaardzetter zijn en heeft daar met de interne markt en de gezamenlijke regels ook een goede basis voor. Het kabinet is voorstander van normalisatie en steunt een grotere rol van Europese belanghebbenden in internationale normalisatie-instellingen. Hiermee wordt de kans vergroot dat meer Europese normen leidend worden.

Het kabinet deelt de opvatting dat een robuust stelsel van intellectueel eigendom (IE)-rechten noodzakelijk is om de technologische en economische ambities van Europa waar te maken en steunt het voornemen van de Commissie om een actieplan inzake intellectuele-eigendomsrechten op te stellen. Regelgevende acties (zoals de definitieve totstandkoming van het unitair octrooi en het Eengemaakt octrooigerecht dat ontbreekt in de mededeling) en een goede naleving van (internationale) afspraken omtrent de bescherming en handhaving van IE-rechten zijn daarvoor belangrijk. Tegelijkertijd stellen technologische ontwikkelingen, zoals het

⁴ Toekomstbestendigheid van het mededingingsinstrumentarium in relatie tot online platforms, Kamerstukken 27 879 en 26 643, nr. 71.

⁵ Kabinetsinzet voor het realiseren van een gelijk speelveld op de Europese interne markt voor alle ondernemingen, Kamerstuk 21 501-30, nr. 470.

⁶ Kamerbrief Europese concurrentiekracht, Kamerstukken 30 821 en 21 501-20, nr. 73.

⁷ BNC-fiche European Green Deal Investment Plan, Kamerstuk 22 112, nr. 2844.

toegenomen belang van data, know how en algoritmen ons voor vragen hoe waardecreatie en het bevorderen van toegang tot deze ontwikkelingen met elkaar in balans kunnen worden gebracht. Ook is een goede balans van belang die binnen een beschermingsregime dat innovatie bevordert, maar ook tijdig ruimte biedt aan concurrentie. Een voorbeeld hiervan is enerzijds het bevorderen van baanbrekende innovaties die patiënten ten goede komen en een stimulans kunnen zijn voor hoogwaardig onderzoek en ontwikkeling, en anderzijds het borgen van de toegankelijkheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van geneesmiddelen.

Een wereldwijd gelijk speelveld in stand houden

Het kabinet is positief over de gekozen balans tussen een open economie met voldoende waarborgen om het gelijke speelveld te behouden enerzijds en de mogelijkheid deze te beschermen waar nodig anderzijds. Het kabinet is voorstander van een internationaal aanbestedingsinstrument dat het gebrek aan wederkerigheid voor EU-bedrijven op markten voor overheidsaanbestedingen in derde landen adresseert onder bepaalde voorwaarden⁸ Het kabinet kijkt daarnaast uit naar de nog andere te presenteren voorstellen, met name als het gaat over buitenlandse investeringen en staatssteun. Het kabinet ziet graag dat dit aansluit bij het door het kabinet gepresenteerde voorstel voor een zogenaamd level playing field instrument.⁹ Dit voorstel pleit voor een toevoeging aan het mededingingskader waardoor de ongewenste effecten van (oneerlijke) buitenlandse subsidies op de interne markt kunnen worden geadresseerd.

De Commissie wil een Hoofd handhaving voor de handel om te gaan handhaven op afspraken uit handelsverdragen. Dit voorstel kan op steun rekenen van het kabinet, net als het voorstel om de Overeenkomst van Parijs tot een essentieel element van alle toekomstige brede handelsverdragen van de EU te maken. Het Hoofd handhaving zal ook naar de afspraken over mensenrechten en arbeidsvoorwaarden moeten kijken.

Ondersteunen van de industrie richting klimaatneutraliteit

Het kabinet ziet een belangrijke rol weggelegd voor de industrie om klimaatneutraliteit in 2050 te bereiken. Ambitieuw klimaatbeleid hoeft geen afbreuk te doen aan het concurrentievermogen van Europa en kan hier zelfs aan bijdragen. Een mondiaal gelijkspelveld en het tegengaan van weglekeffecten blijft hierbij van belang. Het kabinet staat daarom positief nieuwsgierig tegenover het aangekondigde voorstel voor een koolstofheffing aan de buitengrens (*carbon border adjustment mechanism* (CBAM)). Ook is het kabinet positief over de oprichting van het Mechanisme voor een Rechtvaardige Transitie (*Just Transition Mechanism*, JTM) waarmee zij de regio's die het hardst geraakt worden door de transitie wil ondersteunen en meekrijgen. Ook kijkt het kabinet uit naar de oprichting van het Just Transition Platform.

Aanscherping van het ETS dat niet genoemd wordt in de industriestrategie is volgens het kabinet essentieel voor de industriesector in de transitie naar klimaatneutraliteit en voor stimulering van innovatie en de ontwikkeling van emissie reducerende technologieën. Daarentegen is het zeer positief dat er specifiek op waterstof en slimme en duurzame mobiliteit wordt ingezet. Echter, om ervoor te zorgen dat de transitie kosteneffectief is, moet het industriebeleid zich ook op andere CO₂-reducerende technologieën richten, zoals biochemie, CO₂-opslag en

⁸ Reactie op de motie van het lid Koopmans c.s. over een brede internationale coalitie voor een gelijk speelveld met China en op de motie van de leden Sjoerdsma en Van Helvert over een effectief internationaal aanbestedingsinstrument, Kamerstuk 35 207, nr. 33.

⁹ Kabinetsinzet voor het realiseren van een gelijk speelveld op de Europese interne markt voor alle ondernemingen (level playing field instrument, Kamerstuk 21 501-30, nr. 470.

hergebruik (CCUS), (chemische) recycling en elektrificatie. Voldoende aanbod van duurzame energie is van belang. Er ligt dan ook een relatie met de aangekondigde strategieën voor offshore windenergie en slimme sectorintegratie. Verder is het belangrijk dat CCU erkend wordt onder het ETS en grensoverschrijdend transport van waterstof of CO₂ per schip of vrachtauto mogelijk is. Bovendien wordt in gesprek met de Commissie bevestigd of nieuwe productbenchmarks toegevoegd en/of bestaande productbenchmarks uitgebreid kunnen worden bij herziening van de ETS-richtlijn, voorzien in 2021 op basis van het Impact Assessment van de Commissie. Erkenning van negatieve en scope twee/drie-emissies in (nationale) accounting- en monitoringssystemen¹⁰ is bovendien van belang, omdat bij de inzet van hernieuwbare grondstoffen en materialen de CO₂-reductie op verschillende plekken in de keten plaatsvindt. Het kabinet is van mening dat er gestuurd wordt op CO₂-reductie en niet op energie-efficiëntie als apart doel.

Het kabinet steunt het initiatief van de Commissie om veilige en duurzame alternatieven in de staal en chemiesector te stimuleren. Het kabinet kijkt uit naar de uitwerking hiervan alsook naar de uitwerking van (reeds in de Green Deal aangekondigde) strategie voor duurzame chemische stoffen.

Opbouw van een meer circulaire economie

Zoals de Commissie aangeeft, biedt de creatie van een meer circulaire economie kansen voor CO₂-reductie en verdienvermogen in de industrie-sector.¹¹ Het kabinet zal bij de uitwerking van het actieplan circulaire economie, de industrie-strategie, en onderliggende beleidsinitiatieven aandacht vragen voor samenhang tussen de voorstellen.

Inbedding van een industriële innovatiementaliteit

Het kabinet steunt de inzet van de Commissie dat investeringen in onderzoek en ontwikkeling in de EU vergroot moeten worden en dat de industriestrategie met name een innovatiestrategie moet zijn. Ook overheden zouden meer moeten experimenteren met beleid en publiek-private samenwerkingen. Het kabinet werkt al jaren met publiek-private samenwerkingen om ecosystemen te versterken en steunt de voorstellen om dit op Europese schaal ook meer te doen.¹² De sociale en economische inpassing van innovatie met voldoende maatschappelijk draagvlak is daarbij tevens van belang. De plaatsgebonden aanpak en regionale innovatiestrategieën voor slimme specialisatie (RIS3¹³) vormen hiervoor een goede basis. Verder is het kabinet positief over het plan om ruimten te creëren waar bedrijven technologieën kunnen testen. De Europese Digitale innovatiehubs zijn daarvoor een goed instrument om bedrijven in de regio met technologie te laten experimenteren. Het kabinet kijkt uit naar de mededeling over de toekomst van onderzoek en innovatie en de Europese onderzoeksruimte. Het kabinet benadrukt de samenhang tussen Europese fondsen. Het EU-budget kan meer impact hebben als het hervormd wordt en zich onder andere meer richt op onderzoek en innovatie. Een meer missiegedreven aanpak brengt een duidelijkere focus en samenhang tussen de verschillende EU-fondsen.

¹⁰ Onder negatieve emissies valt het verwijderen van CO₂ uit de lucht, door bijvoorbeeld CC(U)S. Scope 1 omvat directe CO₂-uitstoot veroorzaakt door eigen bronnen binnen de organisatie. Scope 2/3 emissies omvatten de indirecte CO₂-uitstoot door (1) opwekking van gekochte en verbruikte elektriciteit of warmte, en (2) door bedrijfsactiviteiten van een andere organisatie in de keten.

¹¹ Zie hiervoor ook het BNC-fiche inzake het Circulaire Economie Actieplan.

¹² Zie actiepunt 4 in Kamerbrief over groeistrategie voor Nederland op de lange termijn, Kamerstuk 29 696, nr. 7.

¹³ https://ec.europa.eu/regional_policy/nl/information/publications/brochures-factsheets/2014/research-innovation-strategies-for-smart-specialisation.

Bijscholing en omscholing

Voorzien in onderwijs en opleiding is een nationale competentie met een belangrijke rol voor de sociale partners. Echter, voor het concurrentievermogen van de EU is het van belang dat de bevolking binnen de gehele EU over de juiste vaardigheden beschikt om klaar te zijn voor de klimaatneutrale en digitale transitie. Het kabinet ondersteunt daarom de aangekondigde plannen van de Commissie die aanvullend werken op de nationale agenda's en helpen bij het bevorderen van een leven lang ontwikkelen en het omscholen van werkenden. Het kabinet ziet deze voorstellen met belangstelling tegemoet. U heeft inmiddels een afzonderlijke fiche ontvangen over de EU-Genderstrategie waarbij wordt ingegaan op gelijke kansen op onderwijs ongeacht gender.¹⁴

Investeren en financieren van de transitie

Het kabinet steunt de aankondiging van een nieuwe duurzame financieringsstrategie, een nieuwe digitale financieringsstrategie en een nieuw actieplan voor verdere versterking van de Europese kapitaalmarktunie. Goede toegang tot diverse publieke en private financieringsmogelijkheden, onder ander voor investeringen die bijdragen aan de transitie van de industrie richting klimaatneutraliteit, is één van de basiselementen voor een concurrerend Europa. De afgelopen jaren zijn goede stappen gezet om de financiering voor onder andere startende bedrijven te verbeteren. Een sterke kapitaalmarktunie kan hieraan bijdragen via efficiëntere allocatie van kapitaal. De klimaatwet is daarnaast van belang, omdat deze zal zorgen voor meer zekerheid bij investeerders. Ook het akkoord op de EU-taxonomie zal investeerders helpen bij het maken van duurzame keuzes.

Rondom financiering wordt het instrument IPCEI als zeer succesvol en veelbelovend gepresenteerd. IPCEI betreft de mogelijkheid om staatssteun te verlenen, wanneer een project van aantoonbaar breed Europees belang is, waarbij diverse lidstaten samenwerken en waarbij de spillovereffecten van een IPCEI-project zich ook over diverse lidstaten uitstrekken. Het kabinet plaatst hier een kanttekening bij.¹⁵ Hoewel het kabinet IPCEI een nuttig instrument vindt in het bredere instrumentarium om private investeringen uit de markt te mobiliseren en innovatie te stimuleren, zet het in op een terughoudend gebruik. Het kabinet ziet een rol bij projecten die om een systeemverandering vragen en lastig van de grond komen. Dit kan het geval zijn bij missies rond maatschappelijke uitdagingen indien het bestaande instrumentarium onvoldoende bij kan dragen in het financieren van onrendabele toppen of de financieringskloof. Het kabinet onderzoekt de rol die IPCEI kan spelen voor groene waterstof¹⁶.

Versterking van de industriële en strategische autonomie van Europa

Het kabinet vindt dat de EU het beste gedijt in een open investeringsklimaat, maar dat de EU de risico's rondom buitenlandse investeringen strategischer moet gaan bekijken. Het kabinet steunt dan ook de ambitie om het kader voor FDI-screening te versterken om versnippering te voorkomen zonder afbreuk te doen aan de huidige competentieverdeling. Ook is het kabinet voor een gezamenlijke Europese aanpak ter verbetering van de veiligheid van bestaande en nieuwe (5G) netwerken, waarbij wel rekening gehouden wordt met nationale competenties, veiligheid en kansen.

¹⁴ Kamerstuk 22 112, nr. 2861.

¹⁵ Bijlage bij Kamerstuk 22 112, nr. 2841.

¹⁶ Kabinetsvisie waterstof, Kamerstukken 32 813 en 29 696, nr. 485.

Veel waardeketens zijn tegenwoordig mondiaal. Geopolitieke dreigingen, maar ook het sluiten van grenzen tijdens de Coronacrisis laten zien dat hier ook risico's aan gebonden zijn. Het kabinet ziet graag dat de Commissie samen met de lidstaten onderzoekt waar zich mogelijk ongewenste eenzijdige afhankelijkheden voordoen. Per casus kunnen dan plannen worden opgesteld om de ongewenste eenzijdige afhankelijkheden te adressen.

Het kabinet vindt het positief dat de Commissie heeft aangekondigd een EU-farmaceutische strategie op te stellen. De EU is op dit moment sterk afhankelijk van de import van grondstoffen voor medicijnen. De afhankelijkheid van een beperkt aantal landen en producenten is kwetsbaar en kan tekorten aan geneesmiddelen in de hand werken. Het kabinet acht een Europese strategie die de betaalbaarheid, duurzaamheid, leveringszekerheid van geneesmiddelen en innovatie in het belang van patiënten stelt wenselijk. Nederland pleit hier in Europees verband al langer voor. Ook zet het kabinet zich in om geneesmiddelenproductie meer in de EU te laten plaatsvinden om zo minder afhankelijk te worden van een beperkt aantal derde landen. De huidige Coronacrisis maakt inzichtelijk dat het kwetsbaar is om voor de productie van geneesmiddelen van een beperkt aantal leveranciers afhankelijk te zijn.

Om de concurrentiekracht te versterken en niet afhankelijk te worden zal de Commissie ook blijven investeren in bijvoorbeeld sleuteltechnologieën. Het kabinet steunt de inzet hierop en ook de aanpak om synergiën tussen ruimtevaart, defensie en civiele technologieën te benutten. Ruimtevaart kan bijvoorbeeld een bijdrage leveren aan diverse Europese beleidsdoelstellingen, onder andere op het gebied van digitalisering, transport, klimaat- en milieubeleid, en economische groei. Het kabinet benadrukt dat de EU een open en competitieve defensiemarkt nodig heeft met een gelijk speelveld.¹⁷ Het kabinet steunt het Europese Defensiefonds (EDF) en denkt dat gezamenlijke onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten de grensoverschrijdende samenwerking ten goede zal komen en voor dynamischere waardeketens zal zorgen. Hiervan kunnen ook mkb en nieuwe toetreders van profiteren. Het EDF kan ervoor zorgen dat de lidstaten de strategische capaciteiten kunnen ontwikkelen en verwerven die de EU nodig heeft om meer verantwoordelijkheid te nemen voor haar eigen veiligheid. Besluitvorming over het EDF vindt plaats binnen de MFK-onderhandelingen.

Het verbinden van de punten: een partnerschapsbenadering als bestuur

Het kabinet steunt de aanpak om samen met de industrie en andere belanghebbenden ecosystemen en waardeketens in de EU te versterken. Het kabinet pleit al langer voor grondige analyses naar de benodigdheden voor die ecosystemen en waardeketens om binnen de EU te groeien. Het kabinet wil dat bij de analyse verder wordt gekeken dan puur financiering en dat ook de werking van de interne markt, regelgeving, marktcreatie en vaardigheden worden meegenomen. Het kabinet is van mening dat bij verdere uitwerking het *Masterplan for a competitive transformation of EU Energy Intensive Industries enabling a climate neutral, circular economy by 2050*¹⁸ betrokken moet worden.

Het Industrieforum zal een inclusievere en meer open opvolger zijn van het SF IPCEI. Het kabinet ziet bij een verdere uitwerking van het Industrieforum graag dat de binnen het SF IPCEI gekozen focus zeker gedurende

¹⁷ BNC-fiche Europees Defensie Fonds, Kamerstuk 22 112, nr. 2676.

¹⁸ Het Masterplan is tot stand gekomen in samenwerking met belanghebbenden in de *High Level Group on Energy-Intensive Industries*. Zie verder <https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3326>.

2020 gehandhaafd blijft en dat de actieplannen worden uitgevoerd. Het kabinet is voor meer transparantie, maar erkent ook dat als het Industrie-forum wordt vergroot het mogelijk zijn effectiviteit verliest. Het kabinet ziet daarom graag dat de governance rondom strategische waardeketens en ecosystemen binnen de EU verder professionaliseert. Tevens moet de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van beleid ten behoeve van strategische waardeketens en allianties duidelijk wordt belegd binnen de Commissie. Ook ziet het kabinet een rol voor de Raad voor Concurrentievermogen om de voortgang van de plannen te monitoren.

Het kabinet is positief over de aankondiging van een waterstofalliantie tussen vertegenwoordigers van overheden, instituties en industrie. Dit kan met name belangrijk zijn om gezamenlijk technologische uitdagingen, investeringsmogelijkheden en wetgevende barrières in kaart te brengen. Ook steunt het kabinet de coördinerende rol die de Commissie heeft gepakt rondom onder andere de batterijalliantie. Het bij elkaar brengen van verschillende partijen voor een groter doel is een belangrijke taak voor overheden en is een goede manier gebleken om gebundelde investeringen te stimuleren.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Omdat de strategie voornamelijk voorstellen op hoofdlijnen bevat, is het op dit moment nog lastig om voor alle onderwerpen een inschatting te maken van het krachtenveld. Per onderwerp zal het krachtenveld bovendien verschillen. Rondom de herziening van het mededingingskader is discussie te verwachten, voornamelijk omdat enkele grote lidstaten voorstander zijn van een versoepeling van het mededingingskader. Andere lidstaten hechten daarentegen juist aan stevig en politiek onafhankelijk mededingingstoezicht. De verwachting is dat lidstaten verschillend zullen reageren op de gevraagde industriële bijdrage van de industrie aan de transitie richting klimaatneutraliteit. Hoe het concurrentievermogen in de transitie naar klimaatneutraliteit het beste geborgd kan worden, blijft ter discussie staan rondom toekomstige Europese beleidsvoorstellen. Ook rondom het aanwijzen van nieuwe strategische waardeketens en het IPCEI-instrument zullen de meningen uiteenlopen. Sommige lidstaten zijn ontevreden over de huidige gekozen waardeketens en willen hier extra waardeketens aan toevoegen. Hierbij is het risico dat alle waardeketens dan als strategisch worden geoormdet en de focus verwatert. Daarnaast zijn grote lidstaten voorstander van een breder gebruik van het IPCEI-instrument. Zij willen de mogelijkheden hebben om meer projecten met staatssteun te kunnen ondersteunen. Het Europees Parlement heeft nog geen formele positie ingenomen over deze strategie.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen op het gebied van regeldruk en administratieve lasten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de bevoegdheid is positief.

De mededeling richt zich op het concurrentievermogen van de Europese industrie, zoals in art 173 VWEU verwoord. De mededeling ziet daarmee met name op de beleidsterreinen van het industriebeleid en de interne markt. Voor het kabinet staat voorop dat industriebeleid primair de verantwoordelijkheid is van de lidstaten. Ten aanzien van industriebeleid is de Unie (artikel 6, onder b, VWEU) bevoegd om met betrekking tot de Europese dimensie van het industriebeleid het optreden van de lidstaten te ondersteunen, te coördineren of aan te vullen. Ten aanzien van de

interne markt geldt een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 2 onder a, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet ten opzichte van de subsidiariteit positief. De nauw vervlochten Europese industrie met grensoverschrijdende waardeketens binnen de interne markt en de relatie met handelspolitiek vereisen een grensoverschrijdende aanpak. Het grensoverschrijdende karakter van de verschillende onderdelen van de industriestrategie rechtvaardigt optreden op EU-niveau. Het kabinet kan de acties die de Commissie voorstelt, steunen omdat deze ten doel hebben de interne markt te versterken, onder meer door informatie-, energie-, transport-, satelliet- en communicatienetwerken in de EU te integreren en te verbeteren. Dit geldt ook voor het verbeteren van het functioneren van de interne markt voor diensten.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit van het voorstel is positief. Over het algemeen laat de Commissie voldoende ruimte voor nationale besluiten. De acties zijn nodig om een bijdrage te leveren aan een verbeterde interne markt en gaan niet verder dan nodig is om de geformuleerde doelstellingen te bereiken.

d) Financiële gevolgen

Het kabinet is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2014–2020 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. De kabinetsinzet voor het volgende MFK is leidend voor een integrale afweging van middelen voor de periode na 2020; Het kabinet wil niet vooruitlopen op de besluitvorming over het volgende MFK.

Indien er sprake is van budgettaire gevolgen voor Nederland, dan zullen deze worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels van de budgetdiscipline. Er zal hierbij ook gekeken moeten worden naar de financiële gevolgen voor decentrale overheden.

e) Gevolgen voor regeldruk en administratieve lasten en concurrentiekracht

Daar waar de Commissie overweegt met nieuwe voorstellen te komen, is voor het kabinet een duidelijke impact assessment van de mogelijke maatregelen essentieel. Hierin moet duidelijk worden aangegeven welke maatregelen de Commissie beoogt en welke gevolgen deze hebben voor overheid, bedrijfsleven en burgers. Verder steunt het kabinet het streven van de Commissie om de regeldruk voor het bedrijfsleven te verminderen. Daarbij dient nadrukkelijk aandacht te worden besteed aan de gevolgen voor het mkb. Uitgangspunt is in ieder geval dat nieuwe voorstellen zo lastenluw als mogelijk worden vormgegeven.